

Fædres brug af orlov

Forord

I Danmark er der fleksible regler for, hvordan far og mor kan fordele forældreorloven imellem sig. Regeringen ønsker ikke ny eller ændret lovgivning på området – det skal fortsat stå den enkelte familie frit for at tilrettelægge barsel og orlov, så det passer til deres behov og ønsker. Til trods for de fleksible regler tager danske fædre kun en mindre del af den samlede orlov.

I denne pjece sættes der fokus på udviklingen i fordelingen af forældreorlov med barselsdagpenge i perioden 2003-2014.

Hvor lang orlov holder fædre i gennemsnit? Har det betydning for fædres orlov, om fædre og mødre har det samme uddannelsesniveau? Holder fædre mest orlov i Aarhus, Esbjerg eller hovedstadsområdet?

Det er nogle af de spørgsmål, som man kan finde svar på i denne pjece, der er udarbejdet af Danmarks Statistik for Ligestillingsafdelingen.

God læselyst.

Karen Ellemann
Minister for ligestilling

Kontakt:
Ligestillingsafdelingen
Udenrigsministeriet
E-mail: lige@um.dk

Indledning

I denne analyse ses der på fordelingen af forældreorlov mellem mødre og fædre. I analysen indgår kun orlov med børn hvor:

- Begge forældrene var registrerede.
- Begge forældre var dagpengeberettiget under orlov ved barnets fødsel.
- Forældrene boede sammen ved fødslen.

Hovedfundene peger blandt andet på, at både fars og mors uddannelsesniveau har betydning for, hvor meget orlov fædre holder, og at fædre i de større byer holder mere orlov end i resten af Danmark.

Hovedfundene er:

- 2014-fædre holder i gennemsnit 29,5 dages orlov.
- 2014-fædre holder i gennemsnit 11 dages længere orlov end fædre gjorde i 2003.
- Fædre, der arbejder i mandedominerede brancher, holder 5 dages mindre orlov end gennemsnittet.
- Fædre med høj uddannelse eller høj indkomst holder længst orlov.
- Fædre bosiddende i Hovedstadsområdet med en lang videregående uddannelse holder med 51,5 dage længst orlov af alle.
- Fædre bosiddende i de fire største byer holder længere orlov end i resten af landet.
- Fædre i offentlige stillinger holder med 50 dage længst orlov i 2014.
- Selvstændige fædre holder med 16 dage kortest orlov i 2014.
- Der er færre fædre i 2014 (19,9 pct.), som slet ikke holder orlov, end der var i 2003 (25,5 pct.).
- Når mødre har en lang videregående uddannelse holder fædre i gennemsnit 59,7 pct. længere orlov (18 dage) end gennemsnittet.

Lovgivning vedrørende barselsorlov

Forældre har i dag mulighed for at fordele orloven på mange forskellige måder. Alle gravide har ret til fire ugers graviditetsorlov før fødslen og derefter 14 ugers barselsorlov. Fædre har ret til to ugers fædreorlov, som de skal holde i løbet af de første 14 uger efter fødslen. Efter de første 14 ugers barselsorlov har hver af forældrene ret til at holde forældreorlov i op til 32 uger. De har tilsammen ret til dagpenge i 32 uger. Fædre kan godt starte orloven inden for de første 14 uger efter fødslen.

Når mødres orlovsdage generelt omtales i denne pjeces menes der den sammenlagte graviditetsorlov, barselsorlov og fædreorlov. På samme mådes menes der med fædres orlovsdage generelt sammenlægningen af fædreorlov og forældreorlov, medmindre andet er nævnt.

De største ændringer i lovgivningen vedrørende barselsorlov historisk set er:

- I 1901 blev retten til fire ugers obligatorisk barselshvile indført for kvindelige fabriksarbejdere.
- I 1960 blev der indført 14 ugers barselsorlov, der kunne påbegyndes op til otte uger før fødslen for kvinder omfattet af lønarbejderordningen.
- I 1967 fik alle kvinder ret til fire ugers orlov og 14 ugers barselsorlov efter fødslen.
- I 1983 fik fædre for første gang orlovsrettigheder i to uger efter fødslen, og forældrene fik yderligere 10 uger sidst i orloven, der kunne deles mellem forældrene.
- I 1997 fik forældre ret til fravær i tilsammen 26 uger. I den forbindelse blev der indført yderligere to ugers fædreorlov, som skulle afholdes efter den 24. uge efter fødslen, dvs. i uge 25 og 26.
- I 2002 blev der indført 32 ugers forældreorlov til hver forælder, og samtidig blev de to ugers fædreorlov i uge 25 og 26 efter fødslen afskaffet. I de første to uger af orloven har mødre pligt og fædre ret til orlov. De næste 12 uger er øremærket til mødre. Resten af orloven kan deles mellem forældrene.

Hvor meget orlov holder far?

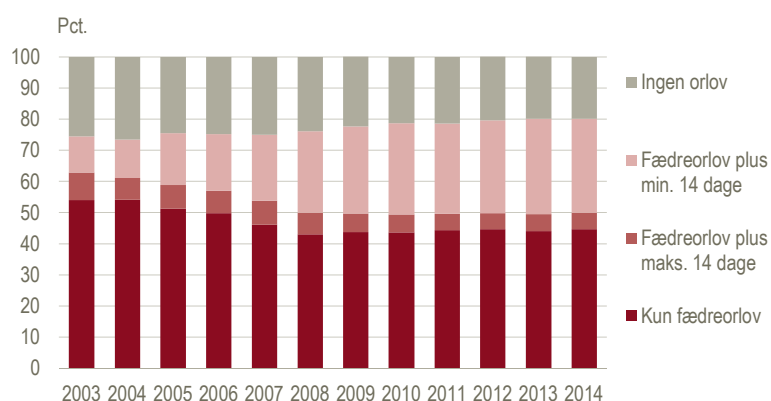
Blandt de forældre, hvor begge er dagpengeberettigede under orlov, holder mor i gennemsnit 296 dage og far i gennemsnit 30 dages orlov. Blandt fædrene holder 44,7 pct. mellem 1 og 14 dages fædreorlov, mens 35,4 pct. af fædrene tager orlov ud over fædreorloven. Sidstnævnte holder i gennemsnit 66 dages orlov. Hver femte far holder slet ingen orlov. En lidt større andel af fædre holder orlov i 2014 (80,1 pct.) end i 2003 (74,5 pct.). Der er 2,5 gange flere fædre i 2014, der holder min. 14 dage ekstra forældreorlov udover de 14 dages fædreorlov, i forhold til 2003. Fra 2003 til 2014 er fædrenes afholdte orlov forlænget med 57,4 pct. I 2003 holdt fædre i gennemsnit 19 dages orlov og i 2014 holder fædre i gennemsnit 30 dages orlov.

Tabel 1. Orlovsdage efter fars orlov. 2014

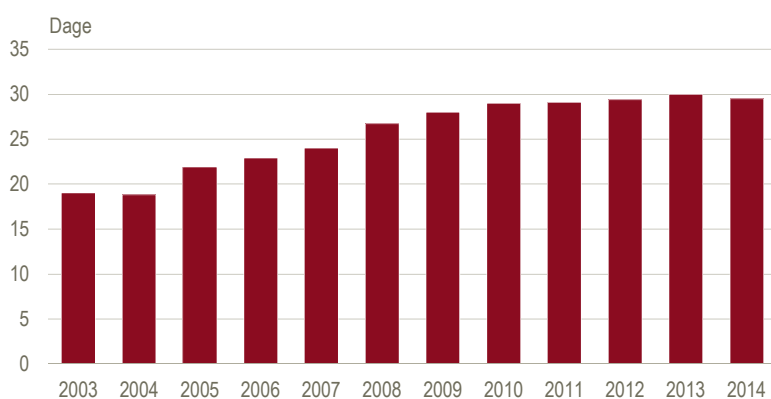
	Fars orlov	Mors orlov	Orlov i alt	Antal børn
	dage			
I alt	29,5	296,3	325,8	37 504
Ingen orlov	.	312,1	312,1	7 447
Kun fædreorlov	13,3	315,4	328,7	16 782
Fædreorlov plus maks. 14 dage	24,6	302,6	327,2	1 949
Fædreorlov plus min. 14 dage	73,6	256,6	330,3	11 326

Anm.: Fædreorlov er op til 14 afholdte orlovsdage.

Figur 1. Udvikling i fædrenes afholdte orlov. 2003-2014

Figur 2. Fædres afholdte orlov. 2003-2014

Tabel 2. Fars alder og brug af orlov. 2014

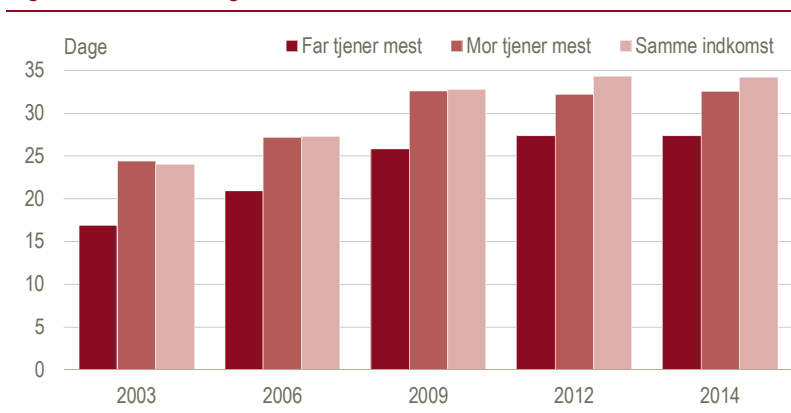
Aldersgruppe	Antal personer	Gns. orlov dage
I alt	37 504	29,5
18-24 år	993	15,4
25-29 år	7 860	24,3
30-39 år	23 884	31,8
40-49 år	4 502	29,6
50-59 år	253	29,0
60-69 år	12	26,6

Tabel 3. Længde af orlov ved 1., 2. og 3. barn og derover. 2014

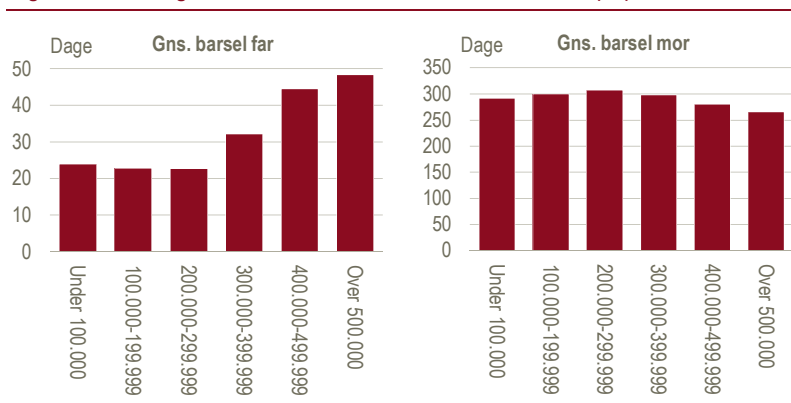
	Antal personer	Gns. barsel
		dage
Far, i alt	37 504	29,5
1. barn	15 769	31,1
2. barn	14 870	29,8
3. barn og derover	6 865	25,1
Mor, i alt	37 504	296,3
1. barn	16 135	294,9
2. barn	15 323	296,3
3. barn og derover	6 046	300,4

Anm.: Skal være par ved 2014-barn, men ikke nødvendigvis ved foregående børn.

Figur 3. Fars orlovs længde efter forældrenes indkomst. 2003-2014

Figur 4. Fædres og mødres orlov i forhold til fædres indkomst (kr.). 2014

Tabel 4. Fædres orlovsdage efter mors og fars erhvervsindkomst. 2014

Fars erhvervsindkomst (kr.)	Mors erhvervsindkomst (kr.)						I alt
	Under 100.000	100.000 - 199.999	200.000 - 299.999	300.000 - 399.999	400.000 - 499.999	Over 500.000	
	dage						
I alt	24,0	22,8	22,7	32,1	44,5	48,4	29,5
Under 100.000	19,8	19,1	17,1	17,4	29,9	22,2	19,1
100.000-199.999	24,5	19,1	18,8	24,5	34,4	37,4	22,7
200.000-299.999	20,8	21,2	20,9	29,8	43,0	48,8	24,9
300.000-399.999	25,4	24,1	23,7	33,7	48,2	56,6	29,8
400.000-499.999	27,8	26,3	26,1	35,3	48,6	55,9	34,3
Over 500.000	23,9	23,2	21,9	31,3	41,5	45,1	32,4

30-39 årige fædre holder længst orlov

To ud af tre, der blev fædre i 2014, var i aldersgruppen 30-39 år. Denne gruppe holder i gennemsnit 31,8 dages orlov. Det er ca. dobbelt så lang orlov i forhold til de yngste fædre på 18-24 år, der i gennemsnit holder 15,4 dages orlov.

Antal børn og længde af orlov

Der er flere fædre end mødre, som får tre eller flere børn, fordi flere mænd end kvinder får børn med flere partnere. Ved første og andet barn er der ikke den store forskel i længden af fars og mors orlov. Men ved tredje barn eller derover holder far i gennemsnit fem dages kortere orlov, og mor holder i gennemsnit fire dages længere orlov.

Indkomst og længde af orlov

Fædre holder mest orlov, når de tjener det samme eller mindre end mødrene. Fædre, som tjener mere end moderen, holder i gennemsnit kortest orlov.

Fædre tjener mere end mødrene, når deres samlede indtægt er mindst 10 pct. højere end mødrenes. Tilsvarende gør sig gældende for mødre der tjener mest, mens samme indkomst er, når forældrene tjener inden for 10 pct. af hinanden.

I 2014 holder fædre i gennemsnit 29,5 dages barsel. Når mor tjener mest holder far 32,5 dage i gennemsnit. Når mor og far tjener det samme, holder far 34,2 dage i gennemsnit. Når far tjener mest, holder han kun 27,4 dage i gennemsnit.

Jo mere far tjener, jo mere orlov holder han også. Fædre, som tjener under 300.000 kr. i 2014, holder i gennemsnit 23 dages orlov. Fædre, som tjener mere end 300.000 kr., holder i gennemsnit 32 dages orlov (figur 4). Generelt holder far længere orlov, jo højere erhvervsindkomst han har, mens mor samtidig holder kortere barsel, hvis far tjener over 300.000 kr.

Jo mere mor tjener, jo mere orlov holder far. Når mor tjener mere end 300.000 kr., stiger fars orlovs længde med 10 dage.

De fædre, som holder mest orlov, er dem, der tjener mellem 300-500.000 kr., og som har en partner, der tjener mere end en halv million kroner.

Mænd ansat i kvindedominerede brancher holder længst orlov

I gennemsnit holder alle beskæftigede mænd 30,1 dages orlov i 2014. Er mændene ansat i kvindedominerede brancher, holder de længere orlov. Mænd i kvindedominerede brancher holder i gennemsnit 77,0 pct. længere orlov end mænd i mandsdominerede brancher, svarende til en forskel på 19 dage.

I figur 5 ses stigningen i mænds orlov fra 2008 til 2014. I kvindedominerede brancher holder fædrene mellem fire og fem dages længere orlov i 2014 end i 2008, en stigning på 8,0 pct. Fædre i mandsdominerede brancher holder godt to dage mere, ligeledes en stigning på 8,0 pct.

For mænd ansat i finansiering og forsikring, som er den branche, hvori fædrene holder længst orlov, er der sket en stigning på 17,5 pct. fra 2008 til 2014. Mænd, der er ansat i landbrug, skovbrug og fiskeri, holder kortest orlov i både 2008 og 2014 med et gennemsnit på 14 dages orlov.

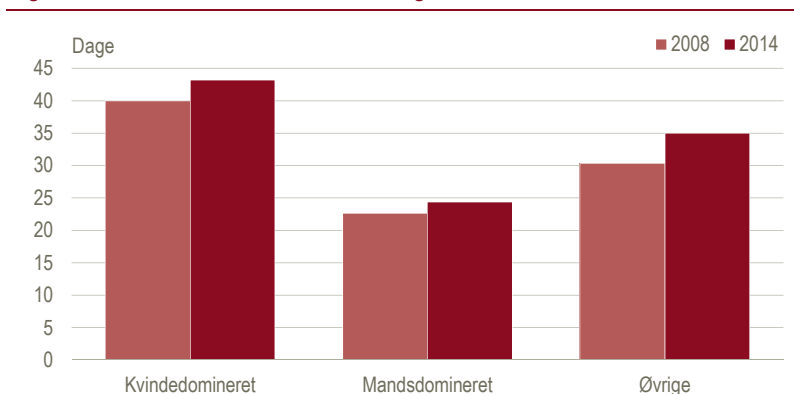
Mænd med lange videregående uddannelser holder længst orlov

Jo længere uddannelse far har, desto længere orlov holder han. Mænd med en lang videregående uddannelse holder i 2014 dobbelt så lang orlov som mænd med en erhvervsfaglig uddannelse. Den modsatte tendens gør sig gældende for kvinderne. Kvinder med lang videregående uddannelse holder eksempelvis 10,2 pct. kortere barsel end kvinder med en erhvervsfaglig uddannelse.

Det er blandt fædre med mellemlange eller lange videregående uddannelser, at den største stigning i afholdt orlov fra 2004-2014 findes. Fædrene holder i gennemsnit henholdsvis 15 og 22 dages længere orlov.

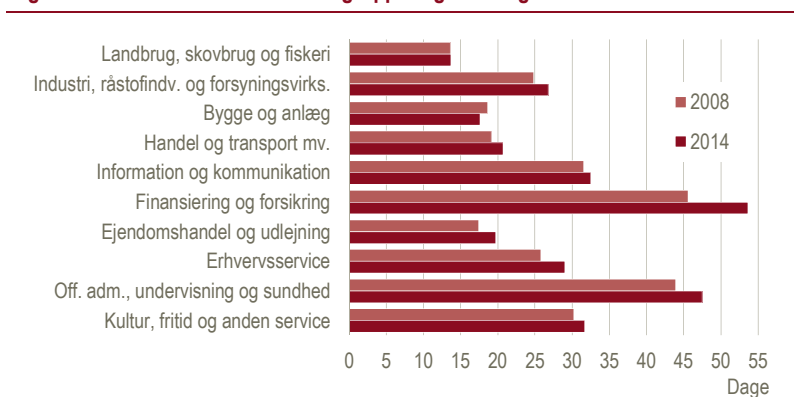
Mænd, der får børn med kvinder, som har en lang videregående uddannelse, holder i gennemsnit 59,7 pct. længere orlov end gennemsnittet for alle fædrene. Fars orlov stiger med fars uddannelsesniveau, men effekten af mors uddannelsesniveau er den kraftigste faktor. Fædre i par, hvor både far og mor har en lang videregående uddannelse, holder 53 dages orlov, hvilket er længst af alle.

Figur 5. Fædres orlov efter branche. 2008 og 2014

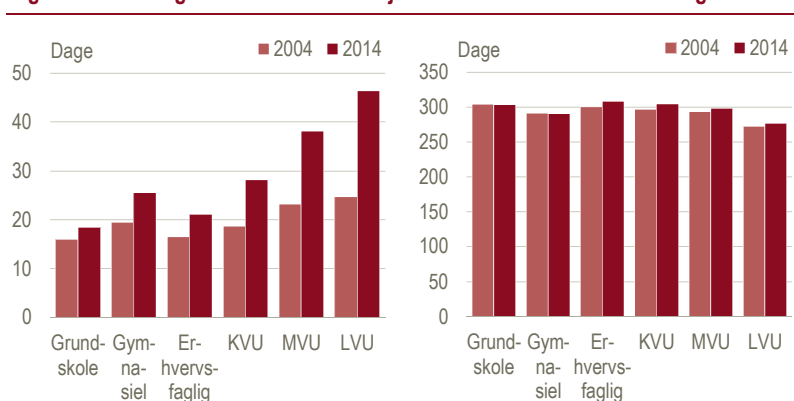

Anm.: Kvinde- og mandsdomineret branche er defineret ved hhv. 60 pct. kvinder eller mænd ansat.

Figur 6. Fædres orlov efter branchegruppering. 2008 og 2014

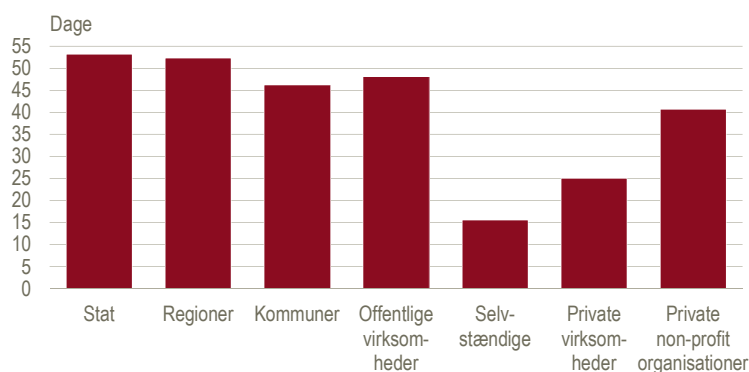
Figur 7. Mødres og fædres orlov efter højest fuldførte uddannelse. 2004 og 2014

Tabel 5. Fars orlov efter forældrenes højest fuldførte uddannelse. 2014

Fars uddannelse	Mors uddannelse							
	Grund-skole	Gymna-sial	Erhvervs-faglig	KVV	MVU	LVU	Ukendt	I alt
	dage							
I alt	17,3	25,8	19,6	27,1	29,9	47,1	22,3	29,5
Grundskole	14,5	22,3	16,2	21,9	20,9	35,4	12,8	18,4
Gymnasial	17,2	25,2	20,4	30,3	25,8	33,1	25,3	25,6
Erhvervsfaglig	16,9	21,1	18,1	23,1	23,1	33,0	17,3	21,1
KVV	21,8	28,7	21,3	30,8	27,6	39,8	20,0	28,2
MVU	29,3	36,8	29,1	30,5	37,5	47,8	26,0	38,1
LVU	25,1	35,3	32,7	37,7	39,1	53,0	38,0	46,4
Ukendt	11,5	24,9	14,4	17,2	21,8	41,7	20,6	22,1

Figur 8. Fædres orlov efter sektor. 2014

Anm.: Kun beskæftigede fædre er medtaget. Ansatte i sektoren sociale kasser og fonde er ikke medtaget grundet for få personer.

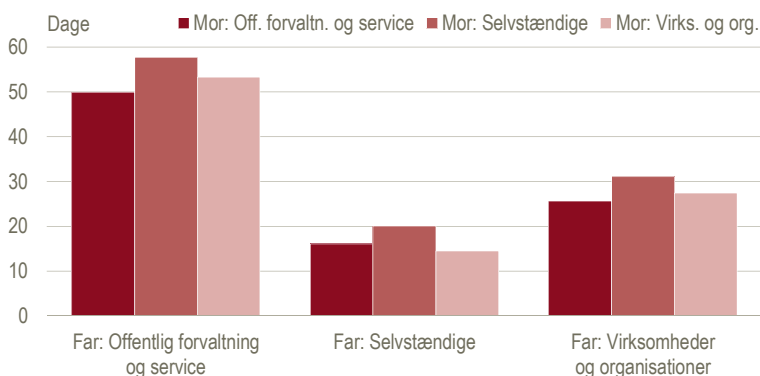
Mænd ansat i det offentlige holder længst orlov

Fædre i offentlige stillinger holder længst orlov, mens de selvstændige fædre holder kortest orlov. Der er cirka 40 dages forskel imellem statsansatte fædres og selvstændige fædres orlov, svarende til at statsansatte fædre holder 2,5 gange længere orlov. I den offentlige sektor er det de kommunalt ansatte fædre, som holder kortest orlov.

Generelt holder far længst orlov, når mor er selvstændig, mens selvstændige fædre holder kortest orlov. Når far er ansat i offentlig forvaltning og service og mor samtidig er privatansat, holder far også længere orlov, end hvis mor er offentligt ansat eller selvstændig.

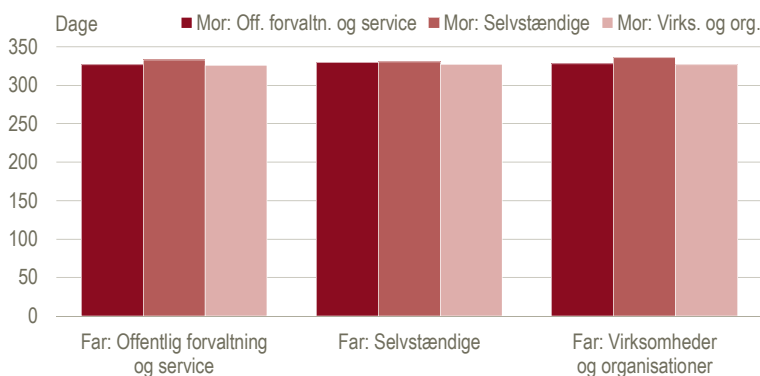
Hvorvidt forældrene er selvstændigt erhvervsdrivende, offentligt eller privat ansatte har samlet set ikke betydning for længden af forældrenes samlede orlov. Der er dog en tendens til, at par, hvor moderen er selvstændig, samlet set holder lidt længere barsel end andre par, uafhængigt af fars ansættelsessted.

Figur 9. Fædres orlov efter forældrenes sektor ansættelsessted. 2014

Anm.: Kun forældrepar hvor begge er i beskæftigelse, er medtaget.

Figur 10. Forældrenes samlede orlov efter sektor ansættelsessted. 2014

Anm.: Kun forældrepar hvor begge er i beskæftigelse, er medtaget.

Fædre i hovedstaden holder længst orlov

Fædre bosat i hovedstadsområdet holder med et gennemsnit på 39 dages orlov 31,2 pct. længere orlov end resten af landet. Fædre bosat i Aarhus og Odense holder hhv. 34 og 31 dage. Det er fædre i Esbjerg, der holder kortest orlov med 24 dage. Det er 20,0 pct. kortere end gennemsnittet for resten af landet.

Generelt holder fædre med lange eller mellemlange videregående uddannelser længst orlov – både i de fem største byer og resten af landet. Fædre med en lang videregående uddannelse, som er bosiddende i hovedstadsområdet, holder allerlængst orlov af dem alle med i gennemsnit 52 dage. Herefter følger fædre med mellemlange videregående uddannelser i hovedstaden og lange videregående uddannelser i Aarhus med henholdsvis 44 og 43 dages orlov. Fædre med en lang videregående uddannelse, der er bosat i Esbjerg, holder 37,5 pct. kortere orlov end fædre med lang videregående uddannelse i hovedstadsområdet.

Far holder kortere orlov, når han ikke bor sammen med mor

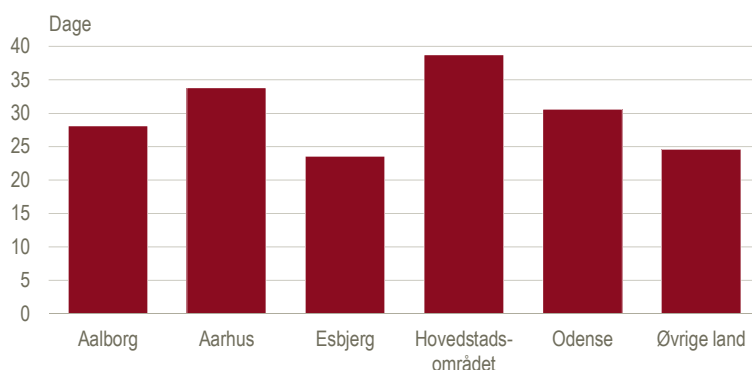
Når far og mor ikke bor sammen ved barnets fødsel, holder far 39,7 pct. mindre orlov, end hvis far og mor bor sammen ved fødslen. Fædre, der ikke deler adresse med moderen, holder knap 18 dages orlov. Længden af mors orlov afhænger ikke af, om hun bor sammen med far.

Udvælgelse af forældrepar

Denne pjece baserer sig på data fra Danmarks Statistik i perioden 2003 til 2014. En forældreårgang er i pjecen defineret som alle "par" af personer, som er blevet forældre til et barn i løbet af året. Et par indgår, såfremt deres barn er at finde i Danmarks Statistiks befolkningsregister i fødselsåret eller året efter. Et par kan i det tilfælde, hvor der ikke findes registeroplysninger om enten faderen eller moderen, godt bestå af en enkelt person. Hvis et par får tvillinger, tæller de kun en gang som forældrepar. Får et par derimod to børn i løbet af året, der ikke er tvillinger, tæller parret to gange som forældrepar. Hvis en mand i løbet af året får barn med to forskellige kvinder, vil han indgå i to par. Det tilsvarende gælder for en kvinde, der får to børn med to forskellige mænd. Denne udvælgelse er tilsvarende Danmarks Statistiks Statistiske Efterretning "Dagpenge ved graviditet, fødsel og adoption 2015". Det officielle fødselstal i Danmark i 2014 er 56.870 børn.

Eksempelvis indgår der i forældreårgang 2014 57.539 børn. Disse børn har 56.153 registrerede mødre og 57.394 fædre. 1.655 af børnene har kun den ene forælder registreret. 5.390 af børnene har ikke forældre, der bor sammen ved fødslen. 12.990 af børnene har forældre, hvoraf den ene eller dem begge ikke er berettiget til barselsdagpenge. I denne analyse indgår således i alt 37.504 børn fra årgang 2014 (med mindre andet angives).

Figur 11. Fædres orlov i de fem største byer. 2014

Tabel 6. Fædres orlov efter uddannelse i de fem største byer. 2014

	Aalborg	Aarhus	Esbjerg	Hovedstadsområdet	Odense	Øvrige land	I alt
Fars uddannelse							
	dage						
I alt	28,1	33,8	23,6	38,7	30,6	24,6	29,5
Grundskole	19,4	18,1	12,6	20,8	18,9	17,8	18,4
Gymnasiet	20,7	23,2	21,6	29,3	16,9	24,0	25,6
Erhvervsfaglig	18,8	25,5	20,0	26,2	23,6	19,8	21,1
KVU	25,5	25,5	25,0	36,0	28,7	25,8	28,2
MVU	35,6	36,7	33,6	44,1	39,9	34,6	38,1
LVU	35,6	43,3	32,2	51,5	39,9	41,1	46,4
Ukendt	9,6	26,7	16,0	26,6	25,5	18,0	22,1

Tabel 7. Forældres orlov efter hvorvidt de er samboende ved barnets fødsel. 2014

	Gns. barsel far	Gns. barsel mor	Antal børn
	dage		
I alt	28,9	296,5	39.409
Bor ikke sammen	17,8	298,8	1.905
Bor sammen	29,5	296,3	37.504

Anm.: Total er forskellig fra de andre tabeller, da forældrepar, som ikke boede sammen ved fødsel også er inkluderet her.

Figur 12. Udvælgelse af population. 2014

